

amb un poema breu del seu darrer poemari *Jazz*, adreçat a la institució amfitriona, inspirat en la decisió de l'IEC de suprimir la majoria de diacrítics: «Perdre't és una forma de saber / que alguna vegada t'he tingut./ També els diacrítics van haver d'entendre / forçosament la vida pel context». Una al·lusió a les pèrdues, també lingüístiques, com a forma de coneixement. Amb aquesta excusa, Gregori va encetar el debat. D'una banda, va destacar la importància d'haver crescut en un entorn on el català ja era llengua normalitzada a l'escola i en molts àmbits socials, i va explicar que, a diferència de generacions anteriors al País Valencià, ella no havia hagut de qüestionar-se gaire la legitimitat del català com a llengua literària. Això era possible, va dir, gràcies a l'aposta ferma d'autors dels anys setanta que, tot i les dificultats, van escollir escriure en català seguint la tradició dels nostres clàssics. Entenia que, a Catalunya, per contra, aquest debat no es va produir de la mateixa manera, ja que la continuïtat literària i el prestigi social de la llengua havien tingut un pes més sostingut. D'altra banda, va explicar el seu procés d'evolució des de la norma més convergent, ja ben assumida, cap a les tries lingüístiques més acostades al parlar viu del País Valencià. Aquest viatge havia estat gairebé natural. A mesura que dominava el llenguatge poètic surava la llengua més evocadora de les experiències pròpies, dels mons més íntims: «la del color de les cames-roges i l'aspror dels llicsons / la que encara ara, quan la parle a Barcelona, no m'entenen.».

Miquel Desclot va desplegar una visió profunda i polièdrica de la llengua literària. De bell començament, va advertir sobre els perills d'una normativa excessivament rígida, que pot acabar desconectant-se dels escriptors i del batec viu de la llengua. Demanava que l'acadèmia tingués cura de no encapsular-se i oblidar els creadors i creadores en aquest debat constant que és la creació de la norma. Així mateix, va recordar que el poeta és un dels pocs artistes que treballa amb una matèria (la llengua) que és, alhora, eina i contingut. La seva experiència l'havia dut a conèixer — i, potser, témer— els límits que la llengua imposa, però també, amb els recursos que ofereix aquesta mateixa, a subvertir-los i fer brollar l'emoció. A través d'un recorregut per la seva obra i per diverses traduccions —de Cavalcanti, Baffo, Petrarca, Shakespeare—, Desclot va demostrar com la versatilitat estilística és essencial per adaptar-se a les exigències de cada text, de cada veu, de cada època.

Com a lingüista i lexicògrafa, assistir a aquest tipus de diàlegs m'interpella profundament. A vegades, des dels espais normatius o terminològics, tendim a veure la llengua des d'una òptica tècnica, sistematitzada, fins i tot aïllada. Però és en la paraula poètica on la llengua es posa a prova, es desafia i es renova. La precisió expressiva, el domini del ritme, el joc amb la norma i el trencament mesurat del que és previsible són també actes de creació lexicogràfica. La poesia ens recorda, potser millor que cap altra disciplina, que la llengua no és només un sistema: és una forma d'existència, de pensament i de resistència. I, en aquest sentit, escoltar poesia ens ajuda a tornar a l'origen viu i essencial de les paraules.

Sandra MONTSERRAT
Universitat d'Alacant
Institut d'Estudis Catalans

«300 anys de Filologia a Girona. Memòria de *La Crusca provenzale* d'Antoni de Bastero» (Girona, 14 de febrer del 2025). — Amb motiu del 350è aniversari del naixement d'Antoni de Bastero (Barcelona, 1675 – Girona, 1737) i del tricentenari de la publicació de *La Crusca provenzale* —un diccionari de provençalismes de l'italià considerat la seva contribució més important a l'àmbit de la filologia—, el Grup de Recerca d'Història de la Llengua i Llengua Normativa de la Universitat de Girona va organitzar una jornada d'estudi centrada en la figura i l'obra de Bastero, conduïda pel doctor Francesc Feliu (UdG), investigador principal del Grup.

El gravat allegòric del frontispici de *La Crusca provenzale* va il·lustrar tant el cartell de la jornada d'estudi celebrada a Girona el 14 de febrer de 2025 com el de l'exposició sobre aquest mateix diccionari, organitzada pel CRAI Biblioteca de Fons Antic del 2 al 30 de juliol del mateix any i de la qual donem

notícia en la crònica corresponent inclosa també en aquest volum. Hi apareixen una dona vella asseguda en un setial i, dreta al seu costat, una jove que li pren la mà: representen, respectivament, l'antiga llengua provençal i la llengua italiana moderna. Amb l'altra mà, la jove assenyalava una llibreria plena de grossos volums d'illustres provençalistes italians —Bembo, Varchi, Tassoni, Ubaldini, Redi, Salvini i Crescimbeni—, mentre que damunt d'un escriptori hi ha un full amb la inscripció: «La Crusca provençale di D. Antonio Bastero».

L'allegoria sintetitza bé el propòsit de l'obra de Bastero: posar de manifest la continuïtat de la tradició literària i lingüística de l'antic provençal en la cultura italiana moderna. Convençut que el provençal i el català són una mateixa llengua, Bastero s'inscriu en la tradició erudita evocada pel gravat i hi aporta una síntesi original d'erudició filològica, consciència lingüística compartida i continuïtat literària.

Aquesta visió de l'obra de Bastero com a baula entre tradicions va orientar també el plantejament de la jornada d'estudi organitzada a Girona.

L'acte es va celebrar divendres, 14 de febrer de 2025, a la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona, i va aplegar un grup d'estudiosos interessats en la figura i l'obra de Bastero. La jornada s'inaugurà amb una intervenció de Francesc Feliu, que destacà els aspectes més rellevants de la tasca filològica i de la trajectòria intel·lectual de Bastero. En reivindicà la vigència i el valor com a objecte d'estudi, i lamentà que hagi estat, fins ara, una figura excessivament oblidada.

Tot seguit, Joaquim Maria Puigvert (UdG) situà Bastero en el context històric i cultural en què va viure, amb una intervenció que combinava la mirada de l'historiador amb l'anàlisi de les dinàmiques intel·lectuals del seu temps. A continuació, Cesc Esteve (UB) analitzà la contribució de Bastero a la construcció de la historiografia literària de l'època. Va cloure la sessió matinal Pere Montalat (Oficines Lexicogràfiques de l'IEC), amb una intervenció centrada en l'estructura interna del projecte lexicogràfic basterià.

Zeno Verlato (Opera del Vocabolario Italiano – Centro Nazionale di Ricerca) va obrir la sessió de la tarda amb una intervenció en què examinà la relació de Bastero amb la tradició provençalista italiana. Tot seguit, era previst que Marjolaine Raguin (Université de Toulouse II – Jean Jaurès) presentés la seva contribució, titulada «Vues sur l'étude des troubadours jusqu'à Raynouard», però malauradament no va poder assistir a la jornada. En el seu lloc, va intervenir Fabio Barberini (UdG), que dedicà la seva exposició a l'humanista Andrea Colocci, figura central en la transmissió de la tradició trobadoresca gràcies a la còpia i comentari del cançonier conegut com a Colocci-Brancuti, així com pel seu paper decisiu en la recuperació de la poesia dels trobadors durant el Renaixement.

Albert Rossich (UdG) va oferir la darrera intervenció de la jornada en què analitzà la posició privilegiada que ocupa la llengua catalana dins el conjunt de les llengües romàniques en l'obra de François-Juste-Marie Raynouard (1761–1836), precursor dels estudis romànics i figura clau en la difusió de la lírica trobadoresca. A continuació, Francesc Feliu va cloure la jornada agraïnt les aportacions dels participants i destacant la importància de continuar estudiant i reivindicant la figura d'Antoni de Bastero.

Com a colofó d'aquesta jornada, dissabte 15 de febrer de 2025, al matí, va tenir lloc l'activitat «Visita guiada a la Girona d'Antoni de Bastero», organitzada en col·laboració amb el Museu d'Història de Girona. El recorregut per la Girona barroca comptà amb les explicacions de Francesc Miralpeix (UAB) i Francesc Feliu, que posaren èmfasi en el paper de la família Bastero en la construcció de la façana de la catedral. També es visità el sepulcre familiar dels Bastero a la capella de Santa Anastàsia de la catedral i la casa on visqué el filòleg i erudit. La visita finalitzà a la biblioteca del Seminari Diocesà, on es conserven part dels seus manuscrits.

Pere MONTALAT BUSCATÓ
Institut d'Estudis Catalans